

The logo for the Eastern Europe Studies Centre (EESC) features the letters 'EESC' in a bold, dark red, sans-serif font. The 'E' is stylized with a white crossbar.

Eastern Europe Studies Centre

The author's name, 'JUSTINAS MICKUS', is written in a bold, dark red, sans-serif font.

PRANCŪZIJO PIRMINKAVIMAS ES TARYBAI:

BENDRIJOS DARBOTVARKĖ, PARYŽIAUS PRIORITETAI IR GALIMYBĖS LIETUVAI

ANALITINĖ PUBLIKACIJA

RYTŲ EUROPOS STUDIJŲ CENTRAS

2021 m. gruodis

JUSTINAS MICKUS yra Vyriausybės strateginės analizės centro politikos analitikas, Europos užsienio santykių tarybos (*European Council on Foreign Relations*) ir Rytų Europos studijų centro asocijuotasis tyrėjas. Jo analitinė veikla sutelkta į Europos Sąjungos integracijos, tarptautinės politinės ekonomijos, užsienio politikos ir didžiosios strategijos kūrimo klausimus. J. Mickus politikos mokslų ir tarptautinių santykių išsilavinimą įgijo Kembridžo (MPhil, 2021) ir Prinstono (BA, 2020) universitetuose.

Santrauka:

- Europos Komisija neseniai pristatė savo 2022 m. darbotvarkę, kurioje numatyta užbaigti derybas dėl svarbių klimato ir skaitmeninės politikos klausimų ir inicijuoti naujus bendradarbiavimo projektus gynybos, užsienio politikos ir pramonės srityse. Šią darbotvarkę koordinuos 2022 m. sausio–liepos mėnesiais ES Tarybai pirmininkausianti Prancūzija.
 - Globalios tendencijos priartino ES institucijų ir valstybių narių pozicijas prie ilgalaikių Prancūzijos prioritetų klimato, skaitmeninės politikos, gynybos ir pramonės srityse, todėl prezidentas Emmanuelis Macronas sieks Prancūzijos pirmininkavimo metu plėtoti savo „Europos suverenumo“ viziją.
 - Paryžiaus politiką taip pat motyvuos artėjantys prezidento rinkimai (2022 m. balandžio–birželio mėn.), kuriuose Macronas sieks iškovoti antrąją kadenciją. Rinkimai Prancūzijoje kuria ES politikos ir integracijos poliarizacijos riziką ir skatina Macroną skubinti apčiuopiamus ir rinkėjams aktualius sprendimus.
 - Pagrindiniai Prancūzijos prioritetai bus patvirtinti Komisijos pasiūlytus anglies dioksido mokestinį mechanizmą ir skaitmeninės rinkos reguliavimo aktą, institucionalizuoti „strateginės autonomijos“ logiką būsimojo ES „strateginio kompas“ įgyvendinimo etape ir inicijuoti diskusijas dėl tolesnių ES reformų.
 - Lietuvos sprendimų priėmėjams svarbu ne vien identifikuoti pozityvaus įsitraukimo į Prancūzijos darbotvarkę galimybes, bet ir pasiruošti tam, kaip šią darbotvarkę gali pakeisti rinkiminė politizacija.
-

Įžanga

Europa jau beveik dvejus metus kovoja su COVID-19 pandemija ir jos sukeltomis viešosios sveikatos ir ekonomikos krizėmis. Per šiuos metus Europos Sąjungą (ES) vis intensyviau veikė ilgalaikės globalios ir dažnai destabilizuojančios tendencijos: technologinė transformacija, pokyčiai geopolitinėje ir saugumo aplinkoje, klimato kaita. Šiuos ES vyriausybės ir institucijoms kylančius iššūkius dar labiau sustiprina tai, kad kiekviena šių tendencijų taip pat transformuoja politinių debatų Europos visuomenėse turinį, skatina ES politikos politizaciją ir kuria galimybes iškilti naujiems politiniams lyderiams, koalicijoms ar kryptims.

Šiame sudėtingame kontekste 2021 m. spalio 15 d. Europos Komisijos (EK) pirmininkė Ursula von der Leyen metiniame pranešime apie Europos Sąjungos padėtį (*State of the European Union – SOTEU*)¹ pristatė ateinančių metų Bendrijos darbotvarkės viziją. Pagrindinių darbotvarkės iniciatyvų paskirtis – reaguoti į išvardytus iššūkius: Komisija sieks sustiprinti klimato kaitos valdymo ir skaitmeninių rinkų reguliavimo priemones, skatins ES saugumo integraciją ir prisidės prie besitęsiančio piliečių dialogo dėl Europos ateities.

Nemažai šių iniciatyvų kuruos Prancūzija, 2022 m. sausio–liepos mėnesiais pirmininkausianti ES Tarybai. Nors ES Tarybos pirmininko pozicija po Lisabonos sutarties nebėra tokia įtakinga kaip anksčiau, didžiulė Paryžiaus santykinė galia Bendrijoje leidžia tikėtis, jog šis periodas gali būti reikšmingas ES politikos raidoje. Išties, Prancūzija šiandien įgijo papildomą reikšmę ES kontekste dėl politinių pokyčių Vokietijoje, kur baigėsi daugiau nei penkiolika metų trukusi Angelos Merkel lyderystė.

Paryžius kitąmet bus ypač svarbus partneris Vilniui siekiant prisidėti prie ES politikos formavimo ir įgyvendinimo. Šioje analitinėje publikacijoje nagrinėjama, kurie Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai prioritetai yra aktualūs Lietuvos interesams, kurios iniciatyvos teikia pozityvaus bendradarbiavimo galimybes, kur kyla nesutarimų rizika ir kaip visa tai gali paveikti ES politizacija Prancūzijoje nacionalinių rinkimų, vyksiančių balandžio–birželio mėnesiais, metu.

Ši publikacija padalyta į tris skyrius. Pirmajame pristatomos pagrindinės planuojamos ES darbotvarkės kryptys 2022-iesiems. Antrajame skyriuje analizuojami Paryžiaus pirmininkavimo ES Tarybai prioritetai, juos lemiantys veiksniai ir galima Prancūzijos darbotvarkės ir elgesio raida. Paskutiniame skyriuje nagrinėjama, kaip ir kuriais klausimais šiame kontekste Lietuva gali efektyviai bendradarbiauti su Prancūzija siekdama savo interesų, ir pateikiamos rekomendacijos sprendimų priėmėjams.

1. ES darbotvarkė 2022 m.

Kitais metais dabartinė Komisija įpusės savo kadenciją. Daug dėmesio 2022 m. plane skiriama anksčiau inicijuotų teisės aktų ir struktūrinių pakeitimų įgyvendinimui. Atitinkamai SOTEU pranešime ir Komisijos 2022 m. darbo programoje paskelbti ketinimai šiame skyriuje nagrinėjami siejant juos su 2019–2024 m. ES politinio ciklo prioritetinėmis sritimis.

Planuojamą EK darbotvarkę charakterizuoja tęstinumas ir pabrėžtinas dėmesys išorinei ES veiklos dimensijai. Tą gerai iliustruoja pati pirma SOTEU pranešime aptariama tema – sveikatos apsaugos politikos darbotvarkė. Vykdydama 2020 m. paskelbtą pažadą, Komisija kitąmet ir toliau sieks stiprinti ES pasirengimą ateities pandemijoms: 2022 m. pradžioje prie Komisijos pradės veikti Reagavimo į ekstremaliąsias sveikatos situacijas institucija; Komisija skatins investicijas į sveikatos apsaugos sistemų parengties ir atsparumo stiprinimą. Visgi svarbiausiu prioritetu von der Leyen įvardijo „visuotinės vakcinacijos“ spartinimą ir paskelbė, jog Komisija mažų ir vidutinių pajamų šalims padovanos 200 mln. papildomų dozių. Toliau nagrinėjama, kaip tęstinumas ir dėmesys išorinei dimensijai atsispindės Komisijos pastangoje vystyti „žalią, skaitmeninę ir geopolitinę“ Europą – t. y. pagrindinę von der Leyen kadencijos ambiciją.

1.1 Ursulos von der Leyen Komisijos ambicija: žalia, skaitmeninė ir geopolitinė Europa

Klimato kaitos valdymas, įskaitant įsipareigojimą užtikrinti ES poveikio klimatui neutralumą iki 2050 m., nuo pat pradžių buvo pagrindinė 2019–2024 m. ES politinio ciklo sritis. Siekdama šio tikslo, 2019 m. pabaigoje EK pristatė Europos žaliąjį kursą – kompleksinį klimato politikos iniciatyvų rinkinį, kuris aprėpia išmetamųjų teršalų mažinimo, ekonominės pertvarkos valdymo, atsinaujinančiosios energijos ir žiedinės ekonomikos skatinimo, bioįvairovės saugojimo ir kitas sritis. **2022 m. Komisijos darbotvarkėje planuojama tęsti Europos žaliojo kurso pa-**

siūlymų įgyvendinimą, visų pirma bandant atliepti valstybių narių susirūpinimą dėl ES klimato politikos poveikio jautrioms socialinėms grupėms, europietiško verslo konkurencingumui ir Bendrijos globaliam vaidmeniui.

Daugiausia klausimų šiuo metu kelia ne ilgalaikiai Europos žaliojo kurso tikslai, o jiems pasiekti reikalingi vidutinio laikotarpio veiksmai. Europai norint pasiekti poveikio klimatui neutralumą iki 2050 m., Komisija nustatė poreikį iki 2030-ųjų sumažinti ES išmetamųjų teršalų kiekį 55 %, palyginti su 1990-ųjų lygiais². 2021 m. liepą EK pristatė pirmąjį 2030 m. klimato politikos plano įgyvendinimo iniciatyvų rinkinį, apimančį tokias priemones kaip didesnio energijos efektyvumo skatinimas ir energijos apmokestinimo ir miškininkystės politikos peržiūra³. Visgi daugiausia diskusijų tarp ES sostinių, EP narių ir Europos interesų grupių sulaukė du pasiūlymai:

- **Reformuoti ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ATLPS).** „Ribojimo ir prekybos“ principu⁴ veikianti ATLPS apima maždaug 45 % visų ES išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD). Siekdama 2030 m. plano tikslų, EK pasiūlė išplėsti ATLPS į jūrinių sektorių ir sukurti analogišką sistemą kelių transporto ir pastatų generuojamiems išmetamiesiems teršalams. Daug valstybių narių ir europarlamentarų išreiškė susirūpinimą, kad tokia reforma paspartins degalų ir būsto šildymo kainų augimą, o šis neproporcingai paveiks žemesnių ir vidutinių pajamų vartotojus⁵. Suvokdama šį iššūkį, Komisija kartu paskelbė įsteigianti Socialinį klimato fondą, per kurį valstybėms narėms per 2025–2032 m. planuoja suteikti 72,2 mlrd. eurų finansavimą, kad būtų galima amortizuoti numatytų pokyčių poveikį⁶.

- **Sukurti ES pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą (PADKM)**⁷. ES siekiant poveikio klimatui neutralumo, Komisija pabrėžė būtinybę užtikrinti, kad Europoje iki šiol generuojami išmetamieji teršalai nebūtų „perkeliami“ svetur (angl. *carbon leakage*) importuojant prekes, kurių gamyboje generuojamos ŠESD. Kartu PADKM turėtų užtikrinti lygesnes konkurencijos sąlygas tarp įmonių, kurioms galioja ES taisyklės, ir įmonių, kurios veikia už ES ribų. Pirmajame etape šis mechanizmas bus taikomas cemento, plieno, aliuminio, trašų ir energetikos sektoriuose. ES viduje PADKM idėja kelia susirūpinimą dėl neproporcingo poveikio ES pasienyje esančioms valstybėms narėms, įskaitant Lietuvą. PADKM taip pat išryškina išorinę ES klimato politikos dimensiją – jis turėtų didžiausią poveikį Kinijai, Rusijai ir Ukrainai; šios ir kitos paveiktos šalys gali apkaltinti ES protekcionizmu ir taikyti priešpriešines priemones⁸.

Abu pasiūlymai 2022 m. bus svarstomi ES Tarybos komitetuose, taip pat EP, tad kitąmet laukia intensyvus jų koregavimas.

Antroji prioritėtinė EK darbotvarkės sritis – padėti Europos ekonomikai pereiti prie skaitmeninių technologijų – yra glaudžiai susijusi su pirmąja. 2019–2024 m. ES politinio ciklo kontekste įprasta kalbėti apie „dvejopos pertvarkos“ (angl. *twin transition*) darbotvarkę, kurioje žalioji pertvarka ir skaitmeninė transformacija interpretuojamos kaip skirtingos, bet susijusios ir viena kita papildančios tendencijos. Augantis skaitmeninis sektorius gali sukurti naujų darbo vietų tradicinėse pramonės srityse iki šiol dirbantiems asmenims ir taip amortizuoti žaliosios pertvarkos kaštus. Pažangios žaliosios technologijos padės siekti klimato tikslų. Kita vertus, tai galima pasiekti tik tuomet, jei pats informacinių technologijų sektorius atitiks žaliosios ekonomikos principus.

Dar viena ES žaliają ir skaitmeninę darbotvarkes jungianti gija – Europos suverenumo siekis. Klimato politikos srityje suverenumas pirmiausia siejamas su energetinės nepriklausomybės stiprinimu; skaitmeninės politikos kontekste – su gebėjimu patiems vystyti aukštąsias technologijas ir nustatyti europietiškus technologijų naudojimo, duomenų apsaugos ir privatumo standartus. Šiuo tikslu Komisija inicijavo plačios apimties ES bendrosios rinkos, inovacijų, pramonės, konkurencijos ir kibernetinio saugumo politikos peržiūrą. 2022-aisiais EK turėtų tęsti svarbiausių šio sudėtingo proceso iniciatyvų įgyvendinimą. Konkrečiau, galima išskirti tris pagrindines darbotvarkės kryptis:

- **Etikos ir saugumo standartų skaitmeninėse rinkose nustatymas.** 2022 m. ES tęs intensyvias diskusijas dėl dviejų gretutinių EK iniciatyvų: Skaitmeninių paslaugų akto (DSA) ir Dirbtinio intelekto (DI) akto. Abiejų projektų tikslas – nustatyti tam tikrus skaidrumo, atskaitingumo ir rizikos valdymo standartus įmonėms, kurios teikia skaitmenines paslaugas ar vysto DI technologijas. Nors ES Taryba iš principo palaiko abi iniciatyvas, sudėtingi klausimai dėl jų aprėpties ir įgyvendinimo užtikrinimo žada ilgą pozicijų derinimo procesą. Komisija taip pat planuoja pristatyti Europos kibernetinio atsparumo aktą, kuris įtvirtintų vienus kibernetinio saugumo reikalavimus ES parduodamiems produktams.
- **Konkurencijos politikos peržiūra skaitmenizacijos kontekste.** 2022 m. EK sieks įtvirtinti 2020–2021 m. pristatytas priemones, skirtas skaitmeninių platformų elgesiui reguliuoti. Ši iniciatyva, žinoma kaip Skaitmeninių rinkų aktas (DMA), kelia itin daug nesutarimų tarp valstybių narių dėl to, ar pasiūlyta priemonė turėtų būti taikoma tik

didžiosioms JAV technologijų milžinėms, kokias prievoles turėtų vykdyti įmonės, kurioms šis aktas būtų taikomas, ir koks turėtų būti valstybių narių vaidmuo jį įgyvendinant.

- **Europos technologinių pajėgumų vystymas.** SOTEU pranešime von der Leyen pristatė naujausią ES skaitmeninės politikos iniciatyvą – Europos lustų aktą, kuris turėtų būti formaliai pateiktas antrąjį 2022 m. ketvirtį. Kadangi puslaidininkiai, arba lustai, yra viena iš kertinių skaitmenizaciją įgalinančių technologijų, stabilus ir saugus jų tiekimas yra būtina sąlyga, kad Europa galėtų vystyti inovacijas ir plėstis į naujas rinkas skaitmeninėje ekonomikoje. Siekiant mažinti ES priklausomybę nuo Azijoje gaminamų lustų importo, Komisijos iniciatyva turėtų skatinti lustų vystymą ir gamybą Europoje mobilizuojant viešąsias investicijas ir gilinant mokslo ir verslo bendradarbiavimą.

Kiekviena iš pagrindinių ES skaitmeninės politikos iniciatyvų siekiama perbraižyti tarpusavio priklausomybės santykius su JAV ir Kinija, kurios, savo ruožtu, pačios intensyviai varžybas dėl dominavimo naujųjų technologijų rinkose. Naujasis transatlantinis prekybos ir technologijų tarybos formatas rodo, jog ES ir JAV siekia ne vien institucionalizuoti savo bendradarbiavimą skaitmeninės politikos srityje, bet ir vieningai reaguoti į Pekino veiksmus. Visgi tarp Vašingtono ir kai kurių ES sostinių išlieka ryškių skirtumų dėl tinkamo skaitmeninių platformų reguliavimo ir apmokestinimo, kurie gali trukdyti bendros transatlantinės linijos raidai.

Atsižvelgiant į svarbą, kurią Komisija suteikia globaliai ES politikos dimensijai, atrodo natūralu, jog **2022-iesiems numatytas ir ambicingas užsienio ir gynybos politikos iniciatyvų**

rinkinys. Visgi iki šiol von der Leyen pastangos vadovauti „geopolitinei Komisijai“ davė ne itin daug rezultatų. Neabejotina, kad tai didelė dalimi lėmė COVID-19 krizė ir netikrumas dėl transatlantinių santykių Donaldso Trumpo prezidentavimo metu. Tiesa, nuo Joe Bideno pergalės Komisija pristatė net keletą svarbių dokumentų dėl ES globalios politikos, įskaitant naują JAV ir ES darbotvarkę siekiant globalių pokyčių ir ES strategiją dėl bendradarbiavimo Indijos ir Ramiojo vandenyno regione.

Šie dokumentai pristatė dvilypę Komisijos ambiciją sustiprinti unikalų ES vaidmenį transatlantinėje saugumo architektūroje ir kartu siekti aktyvesnės ES veiklos už jos ribų. Abi išorines veiklos kryptis sieja poreikis stiprinti vieningo ES veikimo užsienio ir saugumo politikos klausimais pajėgumus ir įgūdžius – poreikis, dažnai įvardijamas kaip „strateginės autonomijos“ siekis. 2022 m. darbotvarkė šiuo atžvilgiu žada tęstinumą: pagrindines kitų metų darbotvarkės iniciatyvas galima priskirti arba tolesnei ES gynybos politikos integracijai, arba senų ir naujų tarptautinių partnerysčių vystymui.

- **Kolektyvinio saugumo ir sąveikumo ES viduje stiprinimas.** SOTEU pranešime von der Leyen pabrėžė, jog bendrai ES gynybos politikai iki šiol trukdė ne vien nepakankami pajėgumai, bet ir politinės valios bei sutarimo dėl bendrų interesų ir prioritetų stoka. Atitinkamai 2022 m. darbotvarkėje numatyta pristatyti ilgai lauktą ES „strateginį kompasą“ ir surengti aukščiausio lygio susitikimą dėl Europos gynybos Prancūzijos pirmininkavimo metu. Vykdydama šias iniciatyvas Komisija gali iškelti kitus SOTEU paminėtus pasiūlymus, pavyzdžiui, įsteigti jungtinį ES informuotumo apie padėtį centrą, pateikti gaires dėl saugumo ir gynybos technologijų ir (ar) suteikti PVM

lengvatas Europoje pagamintos gynybos įrangos įsigijimui.

- **Tarptautinių partnerysčių ir globalaus bendradarbiavimo sričių plėtra.** Skaitydama SOTEU pranešimą von der Leyen pažadėjo dar 2021 m. pateikti naują ES ir NATO bendrą pareiškimą; 2022 m. Komisijos programoje taip pat numatytas pranešimas dėl strateginės partnerystės su Persijos įlankos regionu. Visgi ryškiausia iš naujųjų ES iniciatyvų greičiausiai bus nauja sąsajumo strategija „Globalūs tiltai“, kuri nubrėš ES įsitraukimo į tarptautinės susisiekimo infrastruktūros vystymą gaires. Nors ir netiesiogiai, ši strategija priešpriešinama Kinijos „naujojo Šilko kelio“ iniciatyvai⁹. Dėmesį sąsajumui 2022 m. darbotvarkėje taip pat papildys planuojama tarptautinės energetikos strategija ir vandenynų valdysenos veiksmų plano atnaujinimas.

1.2 Įsisenėję ES iššūkiai: ekonomika, migracija ir vertybės

Ekonomikos, migracijos ir vertybių – t. y. demokratijos, teisės viršenybės ir individualių teisių – klausimai jau kurį laiką dalija Bendriją į smarkiai nesutariančias (skirtingas) stovyklas. 2022 m. ES laukia trys plačios ir sudėtingos diskusijos kiekvienu iš šių klausimų:

- Pirma, Europos ekonominio atsigavimo, augančios infliacijos ir didėjančios valstybės skolos kontekste **Komisija nusprendė atnaujinti diskusijas dėl ES fiskalinių taisyklių ir ekonominės valdysenos sistemos.** Pirmąjį metų ketvirtį Komisija planuoja pristatyti fiskalinės politikos gairių rinkinį, kuriuo ji skatins valstybes nares pasiekti platų sutarimą dėl galimų ES stabilumo ir augimo pakto ir kitų Bendrijos ekonominės

valdysenos institucijų pakeitimų. Nors šios diskusijos tik preliminaros, Komisijai svarbu pasiekti sutarimą iki 2023 m., kai krizės laikotarpiu suspenduotos ES fiskalinės politikos taisyklės turi būti atnaujintos.

- Antra, Komisija ragins valstybes nares ir EP patvirtinti naująjį Migracijos ir pabėgėlių paktą. 2021 m. kovą baigęs galioti ES ir Turkijos migracijos susitarimas, pabėgėlių krizė po Afganistano valdžios griūties ir hibridinė Baltarusijos režimo ataka prieš ES instrumentalizuojant pabėgėlių ir migrantų srautus kuria naują akstiną reformuoti ES migracijos politiką. **Pasiūliusi naują Migracijos pakto projektą 2020 m., Komisija sieks paspartinti derybas dėl jo priėmimo ir galbūt papildyti jį naujais klausimais**, aktualizuotais pastarųjų krizių kontekste.
- Trečia, 2022 m. pavasarį Komisija ir ES Taryba užbaigs Konferencijos dėl Europos ateities renginių ciklą. Nors per šiuos renginius vykęs piliečių dialogas aprėpė visus ES politikos klausimus, tikėtina, kad **jauni žmonės, kurie yra pagrindinė konferencijos tikslinė grupė, skirs daug dėmesio žmogaus teisių ir demokratijos klausimams**. Neabejotina, kad valstybės narės ir ES institucijos bus suinteresuotos išnaudoti šios konferencijos rezultatus stiprinant savo pozicijas tarpusavio diskusijose dėl tolesnės ES integracijos.

Žinoma, ekonomikos, migracijos ir vertybių temos bus plėtojamos ir kitais formatais. Pvz., vertybių temą Komisija aktyviai plėtos rengdama 2022 m. teisės viršenybės ataskaitą valstybėms narėms. Šiame kontekste atskiro paminėjimo vertas vis intensyvėjantis Komisijos ir Lenkijos konfliktas, kurio eskalavimas gali turėti itin neigiamų pasekmių ES teisinių sistemų bendradarbiavimui ir visai Bendrijos politikai. Nors kol kas Komisija demonstruoja atsargumą, tiek kategoriškas Lenkijos elgesys, tiek spaudimas iš EP ir Beniliukso valstybių skatina von der Leyen Varšuvos atžvilgiu imtis griežtesnių veiksmų.

Žvelgiant plačiau, Komisijos darbotvarkę bet kurioje politikos srityje gali reikšmingai pakeisti ne vien įvairūs netikėti įvykiai, bet ir tai, kokiems klausimams ir projektams prioritetą teks ES Taryba. Kadangi 2022 m. pirmojoje pusėje šiai institucijai pirmininkaus viena galingiausių ir ambicingiausių ES narių – Prancūzija, šis klausimas yra itin aktualus. Jis nagrinėjamas kitame studijos skyriuje.

2. Prancūzijos pirmininkavimo prioritetai

Prancūzijos užsienio reikalų ministras ir valstybės sekretorius Europos reikalams pagrindinius prioritetus specialiajame pareiškimе šalies vyriausybei įvardijo dar 2020 m. lapkričio mėnesį. Pranešimo autoriai **Prancūzijos pirmininkavimo darbotvarkę apibūdina trimis raktažodžiais – atsigavimas, galia ir priklausymo jausmas**¹¹. Pasirinkti raktažodžiai atitinka pagrindinę Prancūzijos prezidento Emmanuelio Macrono europietiškosios politikos liniją – siekti „Europos suverenumo“¹². Ši sąvoka prezidento retorikoje suprantama kompleksiskai: suverenumas reikalauja ir nepriklausomybės, ir pajėgumų veikti autonomiškai („strateginė autonomija“ šiuo atveju yra „suverenumo“ idėjos dimensija), ir politinės bendruomenės, kurioje būtų galima artikuliuoti tikslus, dėl kurių veikiama. Tai, kad „suverenumas“ bus pamatinė, visas Prancūzijos pirmininkavimo iniciatyvas jungianti idėja, patvirtino ir su Paryžiaus planais tiesiogiai susipažinę interviu respondentai.

Remiantis šiais raktažodžiais, Prancūzijos pranešime ES Tarybai išskirtos dvi pagrindinės veiklos kryptys. **Pirma, Paryžius koncentruosis į ES įstatymų leidybos iniciatyvas, kurias tikimasi priimti jau 2022 m. ir kurios atitinka „Prancūzijos politinius tikslus“**, kaip antai skaitmeninės rinkos reguliavimo aktai. **Antra, Prancūzija sieks pagal Konferencijos dėl Europos ateities išvadas identifikuoti ir pasiūlyti projektus, kurie padėtų „kurti ateities Europą“**. Šiame kontekste Paryžiaus pranešimas pabrėžia klausimų dėl europietiškojo identiteto ir kultūros svarbą¹³. Tiek trumpojo laikotarpio klausimais, tiek diskusijose dėl ateities Paryžius turėtų prioritetizuoti strateginės ES autonomijos, migracijos, klimato ir teisės viršenybės klausimus, kuriuos Prancūzijos Senatas pasirinko kaip keturias temas tarparlamentinei pirmininkavimo dimensijai¹⁴.

Iš pažiūros Prancūzija turi pakankamai geras sąlygas siekti savo prioritetų po „Europos suverenumo“ vėliava. Pirma, kaip pažymi patys prancūzai, sąvoka „suverenumas“ jau plačiai vartojama ES institucijų ir tampa vis priimtinesnė kitoms ES narių vyriausybėms¹⁵. Antra, **Pran-**

cūzijos raginimai didinti Europos pramonės ir gynybos politikos savarankiškumą tiesiogiai atsispindi 2022 m. Komisijos darbotvarkėje, net jei Komisija šias idėjas pateikia pirmiausia kaip Europos „atsparumo“ (angl. *resilience*), o ne suverenumo stiprinimą. Galima teigti, jog globalūs įvykiai – santykių su JAV nuosmukis Trumpo kadencijos metu, agresyvi Kinijos įtakos plėtra, pandemijos paralyžuotos globalios vertės grandinės ir chaotiškas Vakarų pasitraukimas iš Afganistano – labiau priartino ES politikos centrą prie Prancūzijos pozicijų¹⁶. Žinoma, Paryžius anaipol nebuvo pasyvus stebėtojas ir aktyviai spaudė Komisiją įtraukti į SOTEU tam tikrus „suverenumo“ siekį atitinkančius projektus, pvz., viršūnių susitikimą dėl ES gynybos politikos.

Ar Prancūzijai pavyks išnaudoti tokių poslinkių ES politikoje teikiamas galimybes, labai priklausys nuo to, kokį poveikį Paryžiaus prioritetams ir elgesiui darys trys dinamiški vidaus ir išorės politikos veiksniai. Pirmasis jų – artėjantys nacionaliniai rinkimai Prancūzijoje. 2022 m. balandį vyksiančiuose prezidento rinkimuose mesti iššūkį Macronui ketina apie trisdešimt kandidatų, iš kurių pagrindiniai šiuo metu – jo 2017 m. oponentė Marine Le Pen ir naujai iškilęs kraštutinės dešinės pakraipos žurnalistas ir politikas Éricas Zemmouras. Antrajame ture prognozuojama Macrono ir euroskeptikų kandidato akistata reiškia, jog ES problematika ir vėl bus esminė rinkimų tema.

Artėjantys rinkimai žada dvi pasekmes Prancūzijos pirmininkavimui ES Tarybai. Pirma, kaip pabrėžia ir už pasirengimą pirmininkavimui atsakingi pareigūnai, Paryžius *de facto* turės tik tris produktyvaus darbo mėnesius. Antra, kadangi Macrono legitimizacijos strategija nacionalinėje politikoje reikšminga dalimi grindžiama jo lyderyste Europoje, jis jaučia

spaudimą iki rinkimų pasiekti kuo daugiau apčiuopiamų ES politikos rezultatų. Šiuo atžvilgiu būsima Europos klausimo politizacija Macronui yra ir galimybė, ir grėsmė. Viena vertus, Macronas supranta, jog dauguma ES lyderių tikisi jo pergalės prieš Le Pen ar Zemmourą. Todėl jis gali strategiškai politizuoti tam tikrus klausimus ir sukelti rinkėjams lūkesčių dėl tam tikrų ES politikos iniciatyvų tam, kad tarpvyriausybėse derybose išnaudotų tai kaip „rankų surišimo“ mechanizmą ir išsidėrėtų nuolaidų iš kitų ES sostinių. Kita vertus, jei politizacija ateis „iš apačios“ ar bus strategiškai inicijuota oponentų, Macronas gali būti priverstas ieškoti greitų kompromisų su ES institucijomis ir sostinėmis tam, kad pasiektų tinkamą derybinį rezultatą politizacijai suvaldyti. Tokia politizacija ypač tikėtina migracijos ir socialinės politikos klausimais, kuriuos prancūzų rinkėjai nuolat prioritetizuoja kaip svarbiausius iššūkius Prancūzijai ir Europai. Komisijos ir Lenkijos konfliktas dėl teisės viršenybės Macrono oponentams sukuria sąlygas politizuoti ir vertybinius klausimus.

Antrasis veiksnys, darantis ir darysiantis įtaką Paryžiaus pirmininkavimui ES Tarybai, yra transatlantinių santykių būklė ir ypač dvišalių JAV ir Prancūzijos santykių raida. Macronas ne kartą kritikavo bendradarbiavimo tarp NATO partnerių dinamiką ir net diagnozavo Aljansui „smegenų mirtį“¹⁷. Galima išskirti du pagrindinius veiksnius, lėmusius tokią Prancūzijos prezidento laikyseną. Pirma, Macronas pabrėžė, kad NATO partneriai nebegali pasitikėti JAV lyderyste (tuometinė Donald Trumpo administracija atvirai kvestionavo Aljanso teikiamą naudą ir neužtikrino konsultacijų su partneriais prieš patraukiant JAV pajėgas iš Šiaurės Sirijos) ir kartu neturi pajėgumų ir valios patys prisiimti daugiau lyderystės užtikrinant Europos saugumą. An-

tra, Macronas itin griežtai vertino Turkijos elgesį Aljanso sudėtyje, pradėdant agresyviais veiksmais dvišaliuose santykiuose, taip pat įskaitant Ankaros operacijas Sirijoje, karinę paramą Tripolio valdžiai Libijoje ir konflikto dėl teritorinių vandenų eskalavimą su Graikija, ir kartu nuosaikią likusių NATO partnerių laikyseną Erdogano režimo atžvilgiu.¹⁸

Nepaisant to, kad Trumpą Baltuosiuose Rūmuose pakeitė transatlantinės bendrystės svarbą akcentuojantis Bidenas, Prancūzijos gynybos ministrė Florence Parly pabrėžė, jog JAV strateginiai interesai yra „struktūriškai“ pasislinkę į Aziją, tad NATO narės Europoje privalo aktyviau rūpintis savo saugumu ir didinti savo gynybos biudžetus¹⁹. Skubotas JAV pasitraukimas iš Afganistano nesuderinus šio žingsnio su Europos partneriais ir slaptas JAV susitarimas dėl gynybinio aljanso su Australija ir Jungtine Karalyste (AUKUS) Paryžiuje regimi kaip neginčijamas šios tendencijos įrodymas. Prancūzija ypač griežtai reagavo į AUKUS lydintį JAV sandorį perduoti Australijai atominių povandeninių laivų technologijas, traktuodama jį tiek kaip dvišalės JAV ir Prancūzijos partnerystės išdavystę, tiek kaip smūgį visai ES.

Santykiai su Ankara taip pat lieka jautrus klausimas Paryžiui. Po Erdogano vizito Kipre, per kurį Turkijos lyderis pareiškė palaikąs „dvių valstybių“ sprendimą Kipro klausimu, Prancūzijos užsienio reikalų ministras apkaltino jį provokacija ir tarptautinių pastangų siekti salos reunifikacijos sabotavimu²⁰. Vos po kelių mėnesių Prancūzija pasirašė istorinį gynybos susitarimą su Graikija, kuriuo abi šalys įsipareigojo teikti viena kitai paramą trečiųjų šalių agresijos atveju – net jei ta šalis būtų NATO partnerė (Atėnai taip pat nusprendė įsigyti tris prancūzų fregatas už maždaug 5 mlrd. eurų). Ankara pasmerkė susitarimą

kaip nukreiptą prieš Turkiją ir kenkiantį visam Aljansui, bet kol kas nesiėmė jokių konkrečių atsakomųjų veiksmų.

Nepaisant įtemptos NATO dinamikos, svarbu pabrėžti, jog Vašingtonas į Paryžiaus kritiką po AUKUS susitarimo sureagavo greitai ir aktyviai, tad dvišaliuose santykiuose jau matoma sąlyginė normalizacija. Abiejų šalių lyderiai spalio pabaigoje surengė ir dvišalį susitikimą, kuriuo remiantis buvo parengtas išsamus bendras pareiškimas dėl dvišalių santykių darbotvarkės²¹. Pažymėtina, jog pranešime Vašingtonas išreiškė palaikymą stipresniam Europos gynybos vaidmeniui, „kuris yra suderinamas su NATO“, ir įsipareigojo padidinti bendradarbiavimą Sachelio regione. Savo ruožtu Prancūzija pažadėjo išsamiai informuoti JAV apie savo prioritetus pirmininkaujant ES Tarybai.

Deklaracijos tonas ir turinys leidžia teigti, jog Paryžius efektyviai išnaudojo progą paspausti Vašingtoną savo prioritetų srityse. Kaip pažymėjo ir atliekant šį tyrimą kalbinti Lietuvos sprendimų priėmėjai, JAV pritarimas stipresnei ES saugumo politikai turėtų įgalinti Prancūzijos ambicijas paspartinti ES gynybos politikos integraciją ir siekti ES „strateginės autonomijos“. Visgi tvirtas išvadas apie JAV ir Prancūzijos ir platesnių transatlantinių santykių raidą šiandien daryti dar per anksti – ir tai prisideda prie sąlyginio netikrumo dėl Paryžiaus darbotvarkės pirmininkaujant ES Tarybai.

Paskutinis veiksny, kuris gali reikšmingai paveikti Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai dinamiką, yra Vokietijos europinės politikos darbotvarkės kaita susiformavus naujai valdančiajai koalicijai Berlyne. Socialdemokratų partijai laimėjus Vokietijos federalinius rinkimus, valstybėje baigiasi 17 m. trukusi

kanclerės Angelos Merkel era. Net jei tikėtina „šviesoforo“ koalicija tarp socialdemokratų, žaliųjų ir liberalų nežada drastiškų permainų (kanclerio postą greičiausiai perimsiantis Olafas Scholzas yra finansų ministras dabartinėje vyriausybėje ir prisistatė kaip nuosaikios kaitos kandidatas), Merkel pasitraukimas gali turėti reikšmingų pasekmių Prancūzijos ir Vokietijos bendradarbiavimo modeliui.

Per pastarąjį dešimtmetį Berlynas daugiausia prioritetizavo įtraukų, nors ir mažiau ambicingą ES integracijos pobūdį. Tokia Vokietijos laikysena dažnai buvo atsvara „didesnės ambicijos mažesnėse koalicijose“ modeliui, kurį propagavo Prancūzija, ypač – Macronui užėmus prezidento postą²². Nors Berlyno poziciją lėmė ir struktūriniai faktoriai, prie to taip pat prisidėjo Merkel asmeninės lyderystės savybės ir glaudūs krikščionių demokratų ryšiai su kitomis Europos centro ir dešinės partijomis. Keičiantis šioms aplinkybėms vidinė vadinamojo ES integracijos variklio dinamika gali pasislinkti arčiau prancūziškojo modelio²³. Tai ypač aktualu atsižvelgiant į tai, kad Macronas bus ir toliau linkęs siekti ES integracijos „savanorių koalicijose“ (angl. *coalitions of the willing*) pagrindu²⁴.

Būsimus sąlyčio ir susikirtimų tarp Prancūzijos ir Vokietijos taškus šiandien identifikuoti dar gana sudėtinga. Pavyzdžiui, du jaunesnieji būsimos koalicijos partneriai – laisvieji demokratai (FDP) ir žalieji – demonstruoja kone diametraliai skirtingas pozicijas Prancūzijai itin aktualiais klausimais dėl ES biudžeto ir skolinimosi politikos reformos ir bendros ES pramonės politikos kūrimo (abiem atvejais žalieji yra daug arčiau Paryžiaus pozicijų)²⁵. Šiek tiek daugiau sutarimo pastebima užsienio politikos klausimais – visos trys partijos pritaria, kad bendra ES užsienio politika būtų aktyvesnė ir stipresnė, įskaitant vienbalsišku-

mo principo panaikinimą ES Tarybai balsuojant užsienio ir saugumo politikos temomis. Visgi socialdemokratų ir žaliųjų partijos, skirtingai nei Prancūzija, nėra linkusios didinti Vokietijos gynybos biudžeto ar vystyti ES karinių pajėgumų. Bene vienintelė sritis, kurioje Macrono ir būsimos Vokietijos valdžios pozicijos gali derėti, yra žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės politika. Kiekviena iš būsimos „šviesoforo“ koalicijos narių pabrėžė, jog Komisijos veiksmai ginant fundamentalias ES vertybes iki šiol buvo nepakankami²⁶.

Paradoksalu, bet griežtesnė naujosios Vokietijos koalicijos pozicija teisės viršenybės klausimais artimoje ateityje gali prasilenkti su paties Macrono pozicija. Paskutiniame Europos Vadovų Tarybos susitikime, kuriame Beniliukso iniciatyva buvo iškeltas klausimas dėl Lenkijos Konstitucinio Tribunolo sprendimo pasipriešinti ES teisės viršenybės nacionalinės teisės atžvilgiu principui, tiek Merkel, tiek Macronas pasisakė už dialogo su Varšuva plėtojimą. Artėjant susitikimui, abu taip pat surengė dvišalius susitikimus su Lenkijos premjeru. Tokia Macrono pozicija dėl Lenkijos atitinka bendrai pastebimą prezidento poslinkį arčiau pozicijų, būdingų euroskeptiškajai dešinei (pvz., griežtesnę laikyseną migracijos ir musulmonų integracijos klausimais) artėjant rinkimams.

Šis epizodas iliustruoja ir tai, kad visi trys minėti veiksniai yra tarpusavyje susiję. Ši aplinkybė dar labiau sunkina užduotį įvertinti tikėtiną jų poveikį Prancūzijos pirmininkavimui ES Tarybai. Visgi pagal dabartines tendencijas ir jų raidą galima nustatyti tam tikras Paryžiaus politikos perspektyvas. Tikėtinas Prancūzijos elgesys ir galimos Macrono iniciatyvos toliau analizuojamos pirmiau išskirtų Paryžiaus pirmininkavimo veiklos kryptių kontekste.

2.1 Greitų rezultatų siekis: ES įstatymų leidybos aktų priėmimas

Pirmoji deklaruota Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai ašis – jau pradėtų ES teisėkūros procesų užbaigimas, prioritetizuojant Paryžiaus politinius tikslus atitinkančias iniciatyvas. Dėl artėjančių rinkimų Macronui ir LREM vyriausybei svarbu kuo greičiau priimti kuo daugiau sprendimų, aktualių prancūzų rinkėjams. Labiausiai tikėtina, jog Paryžius koncentruosis į klimato, skaitmeninės ir migracijos politikos sritis.

Klimato politika: socialinė dimensija ir branduolinė energija

Dėmesys ir įsipareigojimas klimato politikai yra viena iš Macrono kadencijos konstantų: vos pradėjęs kadenciją, jis įsteigė plačiai žinomą stipendijų klimato mokslininkams programą „Make Our Planet Great Again“, o 15 iš 30 mlrd. eurų, numatytų naujajame investicijų plane „France 2030“, bus skirta ekologinės pertvarkos finansavimui²⁷. Pažymėtina, jog Prancūzijos klimato politikoje ypač svarbi – išorinė dimensija: nuo savo kadencijos pradžios Macronas reikalavo, kad įsipareigojimas vykdyti Paryžiaus klimato susitarimą būtų įtraukiamas į būsimas ES prekybos sutartis, o vykdydama Paryžiaus susitarimo nuostatas Prancūzija kasmet sutelkia 7 mlrd. eurų su klimato kaita susijusios pertvarkos finansavimui labiausiai pažeidžiamose šalyse.

Prancūzija savo pirmininkavimo ES Tarybai metu aktyviai sieks priimti Komisijos pasiūlytą iniciatyvą įdiegti ES pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą (PADKM). PADKM turi platų pritarimą tarp Prancūzijos partijų ir atspindi platesnę valstybės prekybos politi-

kos tradiciją, kurioje nevengiama gynybinių prekybos priemonių naudojimo strateginiams ir politiniams tikslams²⁸. **Paryžius pirmininkavimo ES Tarybai metu taip pat planuoja pasiūlyti kitą klimato ir prekybos politikos sankirtą atspindinčią iniciatyvą: iki 2030 m. ES lygiu nustoti importuoti prekes, kurių gamyba prisideda prie miškų naikinimo²⁹.**

Pažymėtina, jog Macronas Komisijos klimato politikos darbotvarkei pritaria ne be išlygų. Pagrindinė jų – Komisijos pasiūlymas išplėsti ATLPS principus į transporto ir namų sektorius, kurį Prancūzijos EP narys Pascalis Canfinas prilygino „politinei savižudybei“³⁰. Prancūzija pabrėžia, kad Komisijos siūlomas (ir Paryžiaus iš principo remiamas) Socialinis klimato fondas, skirtas labiausiai pažeidžiamoms socialinėms grupėms, nėra tinkama priemonė švelninti neigiamą pasiūlymo poveikį vidurinei klasei. **Paryžiaus pirmininkavimo ES Tarybos metu galima tikėtis, kad Prancūzija reikalaus ambicingesnio kompensacinio paketo vidurinės klasės vartotojams, o jo nepriėmus stabdys pasiūlymą išplėsti ATLPS.**

Galiausiai Prancūzija – kartu su dešimčia kitų valstybių narių – jau šiandien spaudžia Komisiją įtraukti į vadinamąją klimato taksonomiją, pagal kurią nustatomos „žaliojo finansavimo“ gairės, branduolinę energiją³¹. Nors branduolinė energija yra itin svarbus energijos šaltinis Prancūzijoje, jai teikiamas Macrono palaikymas yra sąlyginai naujas reiškinys³². Tikėtina, kad tokį poslinkį paskatino visoje ES išaugęs susirūpinimas dėl ekologinės pertvarkos kaštų: Bendrijos mastu požiūris į branduolinę energiją politikoje pradėjo keistis maždaug prieš metus ir ypač sustiprėjo per dabartinę energijos kainų krizę³³. Pažymėtina, kad Macronas branduolinę energiją taip pat sieja su energetinio saugumo ir Europos suverenumo stiprinimu. Sprendžiant iš nutekintų Komisi-

jos dokumentų, ji yra pasiruošusi į taksonomiją įtraukti ir branduolinę energiją, ir gamtines dujas³⁴. Jei tai neįvyks iki metų pabaigos (kaip reikalauja Prancūzija), šis reikalavimas bus neabejotinai eskaluojamas Paryžiaus pirmininkavimo ES Tarybai metu; jei Komisija pateiks taksonomijos pataisų projektą, Prancūzija stengsis kuo greičiau užtikrinti jam reikalingą Tarybos paramą.

Skaitmeninė politika: griežtesnės taisyklės ir didesnė centralizacija

Macronas nuo pirmųjų savo kadencijos dienų daug dėmesio skyrė Prancūzijos ir Europos ekonomikos modernizacijai siekiant pasirengti skaitmenizacijos amžiui. Tapęs prezidentu, jis susiejo skaitmeninę politiką su savo platesne „Europos suverenumo“ vizija ir taip pakėlė šių sričių svarbą į naują, strateginį lygmenį. Konkrečiau, Paryžius pradėjo itin aktyviai reikalauti griežtesnės politikos didžiųjų skaitmeninių įmonių atžvilgiu: apmokestinti jas veiklos (o ne kilmės) šalyse, įpareigoti laikytis tam tikrų duomenų apsaugos, turinio kontrolės ir rinkos elgesio taisyklių.

Atitinkamai **Prancūzija yra viena aktyviausių DMA ir DSA rėmėjų**. Bendroje ES darbotvarkėje buvo numatyta, kad šie aktai bus priimti būtent per Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai laikotarpį. Nors 2021 m. spalio mėnesio EVT susitikimo išvadose konkretus terminas nebėra minimas, Paryžius dės didžiules pastangas, kad ES laikytųsi pradinio kalendoriaus – susitarimas dėl šių aktų Macronui reikėtų svarbią pergalę prieš pat nacionalinius rinkimus. Valstybių narių derybos šiuo metu artėja prie kompromiso³⁵. Nors Prancūzijos, Vokietijos ir Nyderlandų prašymas sustiprinti nacionalinių konkurencijos tarnybų veiklą įgyvendinant DMA buvo atmestas, **Paryžius yra pasirengęs**

sutikti su DMA nuostatų įgyvendinimo centralizacija Komisijoje. Matydama, jog nemažai ES valstybių narių kategoriškai priešinosi jos pasiūlymui skaitmeninių platformų elgesį reguliuoti pagal jų veiklos (o ne kilmės) šalies įstatymus, **Prancūzija taip pat pasiūlė kompromisinį DSA variantą, kuris įgalintų Komisiją (o ne kilmės ar veiklos šalį) reguliuoti pačių didžiausių skaitmeninių platformų veiklą**.

Ryškėjant galimiems valstybių narių susitarimo kontūrams, pagrindiniu Paryžiaus rūpesčiu gali tapti EP, nes jo sprendimas atidėti balsavimą dėl DMA ir DSA gali užvilkinsi tarpinstitucinių derybų pradžia. Visgi žinant, jog EP abiejų teisės aktų atžvilgiu iki šiol demonstravo griežtesnę poziciją nei Komisija ar dauguma valstybių narių, tikėtina, kad trišalio dialogo pradžia gali sustiprinti Prancūzijos poziciją ES Taryboje. Atitinkamai **šių iniciatyvų atžvilgiu tikėtinas itin glaudus Macrono administracijos ir Prancūzijos europarlamentarų veiksmų koordinavimas** siekiant užtikrinti tiek aukštą ambiciją, tiek teisės aktų priėmimą dar 2022 m. pavasarį. Kitas savo 2022 m. darbotvarkės iniciatyvas skaitmeninės politikos srityje – pvz., lustų ir kibernetinio atsparumo aktus – Komisija ketina pristatyti tik antroje kitų metų pusėje.

Migracijos politika: tolesnė išorinės ES sienos integracija

Per 2017 m. prezidento rinkimus Macronas pabrėžė teigiamą migracijos poveikį ekonomikai ir Prancūzijos įsipareigojimą gerbti teisę į prieglobstį. Nors Macronas šių nuostatų neapleido, jo pozicija migracijos klausimais – kaip ir daugumos kitų ES valstybių – tapo pastebimai ir atvirai griežtesnė ir, artėjant 2022 m. rinkimams, prezidentas nevengia pabrėžti savo ryžto riboti migraciją. Ši tendenci-

ja ypač išryškėjo 2019 m. savivaldos rinkimų metu – prieš juos Macronas paskelbė apribosiantis nebūtinų medicinos paslaugų teikimą pabėgėliams ir nustatysiantis metines migrantų vizų kvotas³⁶.

Prancūzija per savo pirmininkavimą ES Tarybai taip pat sieks pasistūmėti migracijos politikos srityje. Nors, pasak tyrimo interviu respondentų, Paryžius suvokia, jog valstybės narės per pusę metų nespės sutarti dėl Komisijos atnaujinto Migracijos ir prieglobsčio pakto, **Prancūzija, išreiškusią paramą Komisijos pasiūlymui, tenkina judėjimas palaipsniui**. Šią tendenciją galima paaiškinti tuo, kad net ir pavieniais, smulkesniais klausimais pasiekti sutarimai gali būti efektyviai išnaudojami komunikacijoje su rinkėjais nacionaliniu lygmeniu.

Žinoma, negalima atmesti galimybės, kad Prancūzija iškels ambiciją priimti naująjį Migracijos paktą: pirmininkavimo darbotvarkę formuojantys valstybės ministrai jau sausio gale tikisi surengti aukšto lygio susitikimą dėl Šengeno zonos reformų³⁷. Visgi, turint omenyje Paryžių varžančius laiko ribojimus, labiau tikėtina, kad Prancūzija koncentruosis į mažesnės apimties klausimus, turinčius didesnę greitų rezultatų potencialą. Kaip paaiškėjo jau 2015–2016 m. migracijos ir pabėgėlių krizės metu, vienas iš patrauklių rinkėjams klausimų, dėl kurio pakankamai sutariama tarp valstybių narių, yra išorinės ES sienos apsauga. Žinant, jog 2021 m. nauji migracijos incidentai prie Graikijos, Latvijos, Lenkijos ir Lietuvos sienų vėl aktualizavo šį klausimą, tikėtina, kad Paryžius bandys pasiūlyti Tarybai priimti dalines egzistuojančios migracijos sistemos reformas stiprinant išorines ES sienas. Dėmesį ES sienų apsaugai, kaip pagrindinį artimojo laikotarpio ES darbotvarkės objektą, patvirtina ir gruodžio 9 d. Macrono pranešimas dėl Prancūzijos pirmininkavimo prioritetų.

2.2 Pasiūlymai dėl tolesnės ES raidos: dėmesys gynybos ir ekonominei politikai

Antroji Paryžiaus pirmininkavimo ES Tarybai ašis – ilgalaikės ES integracijos politikos darbotvarkės formavimas, remiantis pastaraisiais metais visoje Europoje vykusių piliečių dialogų rezultatais. Ši veiklos kryptis turėtų būti ryškesnė antrojoje Prancūzijos pirmininkavimo pusėje: viena vertus, galutiniai piliečių dialogų rezultatai bus patvirtinti per paskutinę Konferencijos dėl Europos ateities sesiją kovo mėnesį; kita vertus, pirmaisiais pirmininkavimo mėnesiais Paryžius greičiausiai koncentruosis į trumpesnio laikotarpio klausimus, aptartus pirmiau. Atsižvelgiant į ilgalaikes Prancūzijos rinkėjų lūkesčių tendencijas ir Paryžiaus strateginius prioritetus, labiausiai tikėtina, kad daugiausia dėmesio formuojant „ateities Europą“ bus skiriama gynybos (užsienio politikos) ir ekonomikos temoms.

Nors mąstant apie Europos ateitį tiek ES piliečiams, tiek Paryžiaus politikos formuotojams itin svarbūs ir vertybių, demokratijos ir tapatybės klausimai, jie sąmoningai neįtraukti į toliau pateikiamą analizę. Artėjant nacionaliniams rinkimams, Macronas jaučia spaudimą minimizuoti diskusijas vertybinėmis temomis, nes jos suteikia mobilizacinį pranašumą kraštutinės dešinės partijoms – t. y. pagrindiniams jo oponentams. Todėl net jei Paryžiui bus sunku visiškai išvengti šios temos, jo įsitraukimas greičiausiai bus reaktyvus ir orientuotas į deeskalavimą. Kadangi šiame poskyryje siekiama išnagrinėti galimą proaktyvią Prancūzijos darbotvarkę, vertybių klausimas jame neanalizuojamas.

Gynybos ir užsienio politika: strateginė autonomija ir ES partnerysčių plėtra

Ambicija stiprinti globalų ES vaidmenį yra bene ryškiausias pirmosios Macrono kadencijos bruožas. Kertinė ir kontroversiška Paryžiaus idėja šioje srityje – išvystyti ES „strateginę autonomiją“, t. y. pasiekti, kad Europos valstybių gynybos ir saugumo politika būtų mažiau priklausoma nuo Vašingtono. Nors ši idėja atliepia ir ilgalaikį JAV reikalavimą partneriams Europoje stiprinti savo gynybos pajėgumus, Macronas akcentuoja poreikį Europai pačiai apsibrėžti savo saugumo interesus, Paryžiaus partnerių abiejose Atlanto pusėse griežtai kritikuojamą kaip pavojingą pasiūlymą atsisieti nuo bendradarbiavimo NATO sudėtyje.

Neabejotina, kad šios diskusijos sugrįš Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai metu. **Paryžius bandys išnaudoti faktą, kad, siekdamas normalizuoti dvišalius Prancūzijos ir JAV santykius po AUKUS, Vašingtonas regimai pritarė aktyvesniam ES globalaus vaidmens stiprinimui.** Jei JAV iš tiesų uždegė žalią šviesą Paryžiaus ambicijoms, tradicinis argumentas, neva kalbos apie ES „strateginę autonomiją“ kenkia transatlantiniams santykiams, gali tapti nebeaktualus. Nors toks scenarijus dar nėra garantuotas, o net ir kokybinis pokytis diskusijose apie „strateginę autonomiją“ dar nereiškia realios ES gynybos politikos reorientacijos, Paryžius savo pirmininkavimo metu turės sąlyginai didelę laisvę pateikti ambicingą Bendrijos saugumo politikos ateities viziją.

Tam, kad ši vizija nesulauktų tokio pat pasipriešinimo kaip ir ligšioliniai Macrono pareiškimai, Paryžius privalo pasiūlyti ne vien ambicingą viziją, bet ir įtraukų, praktišką ben-

dros gynybos politikos modelį. Šiuo atžvilgiu svarbus vaidmuo teks kovo mėnesį Tulūzoje planuojamam aukščiausio lygio susitikimui dėl ES gynybos politikos, kuris, kaip patvirtino interviu respondentai, yra intensyvios Paryžiaus diplomatinės kampanijos išdava. Susitikime valstybių narių ministrai priims vadinamąjį ES strateginio kompasą dokumentą, kuriame pirmą kartą bus pateiktas bendras visai ES grėsmių ir interesų vertinimas. Kai kurioms valstybėms narėms jau dabar reiškiant susirūpinimą, kad „strateginis kompasas“ gali tapti tiesiog dar vienu „popieriniu tigrū“³⁸, galima pagrįstai tikėtis, jog **Prancūzija sieks išnaudoti pirmininkavimo teikiamą galimybę tam, kad pristatytų tolesnius šio dokumento gairių įgyvendinimo planus ir taip parodytų savo ryžtą siekti realistiškos ir tvarios ES gynybos politikos.** Šiai temai skirtoje Prancūzijos Senato ataskaitoje, pavyzdžiui, rekomenduojama reguliarizuoti „kompaso“ procesą ir įtvirtinti politinių bei techninių įsipareigojimų stebėjimo mechanizmą.

Kita sritis, kurioje Prancūzija stengsis sujungti ambiciją ir institucinę atsakomybę, yra ES partnerysčių plėtra ir, konkrečiau, Komisijos iniciatyvos „Globalūs tiltai“ vystymas. Tarptautiniu lygiu ši iniciatyva pirmąsyk bus aptarta vasario mėnesį vykstančiame ES ir Afrikos susitikime, kurį Macronas jau įvardijo kaip vieną Prancūzijos pirmininkavimo prioritetų³⁹. Žinant tai, galima pagrįstai tikėtis, jog **Prancūzija naudos pirmininkavimo formatą tam, kad paskatintų kitų valstybių narių įsitraukimą į iniciatyvą „Globalūs tiltai“ ir padėtų pasirengti efektyviai jos pradžiai Afrikoje.** Tarptautinės infrastruktūros partnerysčių plėtros planai taip pat yra kertinis ES strategijos dėl bendradarbiavimo Indijos ir Ramiojo vandenyno regione, kurią aktyviai rėmė Paryžius, dėmuo. At-

sižvelgiant į Prancūzijos poreikį įrodyti savo ir ES vaidmens svarbą šioje strateginėje erdvėje po AUKUS skandalo, tikėtina, kad, pirmininkaudamas ES Tarybai, Paryžius aktyviai kels programos „Globalūs tiltai“ klausimą.

Ekonomika: lankstesnės taisyklės Europoje ir griežtesnė prekybos politika

ES ekonominė galia, pramonės konkurencingumas ir socialinė konvergencija, Macrono akimis, yra būtinos „Europos suverenumo“ sąlygos. Siekdamas stiprinti ES šiose srityse, prezidentas pasiūlė parengti naują Europos pramonės strategiją, sustiprinti ES prekybos ir konkurencijos politikos taisykles ir užkirsti kelią socialiniam dempingui bendrojoje rinkoje. Visgi, Macrono teigimu, „ilgalaikė ekonominė galia“ gali būti statoma tik stiprios bendros valiutos pagrindu, tad pagrindinis ir ambicingiausias jo pasiūlymas 2017 m. buvo reformuoti euro zoną sukuriant bendrą biudžetą, skirtą ekonomikai amortizuoti trumpalaikio šoko akivaizdoje.

Nors Macronui nepavyko įgyvendinti ambicingiausių savo iniciatyvų, ES ekonominė politika pasislinko arčiau Prancūzijos pozicijų. Tiesa, kaip pažymėta pirmiau, ES orientaciją labiausiai pakeitė struktūrinės tendencijos ir globalūs įvykiai. Nuo 2016 m., reaguodama į vis agresyvesnę Kinijos ekonominę politiką, Trumpo prekybos karus ir po „Brexitą“ išryškėjusius Jungtinės Karalystės politinius tikslus, Komisija uždegė žalią šviesą viešam „bendro Europos intereso“ pramoninių technologijų vystymo finansavimui, sukūrė užsienio investicijų tikrinimo sistemą ir įtraukė į ES prekybos susitarimus griežtesnes klimato, socialinės ir konkurencijos politikos nuosta-

tas. Strateginių sektorių gynybos ir vidinių pramonės pajėgumų poreikį dar labiau sustiprino COVID-19 pandemijos patirtis. Galiausiai pandemijos akivaizdoje ES susitarė subendrinti valstybių narių skolas ir tai, nors niekaip neužprogramavo bendro ES biudžeto steigimo, yra precedento neturintis žingsnis Bendrijos istorijoje.

Tokių pokyčių kontekste Paryžius sieks pirmininkavimo metu dar labiau įtvirtinti savo ekonominę viziją diskusijose dėl ES fiskalinės politikos ateities. Prancūzija turėtų būti už lankstesnę ES fiskalinę politiką, pagal kurią būtų panaikintas reikalavimas, kad euro zonos narių biudžetas negali viršyti 3 % metinio BVP, ir maksimali leistina valstybės skolos riba pakelta aukščiau dabartinės 60 % BVP vertės. Žinant, jog reikalavimas sumažinti ES apribojimus nacionalinei politikai taip pat turėtų būti patrauklus rinkėjams, galima pagrįstai tikėtis, kad Macronas kels šį klausimą Prancūzijos pirmininkavimo metu – net ir suvokdamas, jog valstybių narių susitarimo per jį pasiekti nepavyks.

Daugiau proveržio galima tikėtis vystant gynybines ES prekybos politikos priemones. Tikėtina, kad Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai metu valstybės nares pasieks du Komisijos pasiūlymai, skirti laisvos ir sąžiningos prekybos principus pažeidžiantiems užsienio valstybių veiksams kontroliuoti. Pirmia, ES Tarybai greitu metu bus pristatyta pirmoji Komisijos pasiūlymo dėl naujos teisinės priemonės, leisiančios kovoti prieš kitų valstybių ekonominės prievartos veiksmus (pvz., tikslinius investicijų apribojimus ar importų tarifus), redakcija. Antra, valstybės narės kitąmet galimai grįš prie diskusijų dėl mechanizmo, skirto bendrąją ES rinką trikdančioms užsienio valstybių subsidijoms

kontroliuoti. Prancūzija palaiko abi šias iniciatyvas ir, Komisijai pateikus jas valstybėms narėms, skirs dėmesio, kad jos būtų greitai ir efektyviai priimanamos ES Taryboje.

Apibendrinant tampa akivaizdu, jog Prancūzija turi palankią galimybę daryti reikšmingą ir ilgalaikę įtaką tolesnei von der Leyen Komisijos darbotvarkei ir ES integracijai. Siekiant suprasti galimas Prancūzijos pirmininkavimo pasekmes Lietuvos interesams, būtina atsižvelgti ne vien į tai, kokias galimybes ir grėsmes kuria Paryžiaus prioritetai, bet ir į tai, kaip juos paveiks pirmiau analizuotų veiksnių visuma.

3. Lietuvos interesai Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai metu

Lietuvai Prancūzijos pirmininkavimas ES Tarybai yra svarbus dėl galimo jo poveikio platesnei ES politikai ir integracijai. Be to, Prancūzija, kaip stipriausia ES valstybė narė gynybos politikoje, tampa vis svarbesne partnere Lietuvos užsienio ir saugumo politikos klausimais. Atitinkamai Lietuvos įsitraukimo į Prancūzijos pirmininkavimo darbotvarkės įgyvendinimą logika turėtų būti grįsta siekiu ne vien apginti svarbiausius nacionalinius interesus bendros ES politikos srityse, bet ir kokybiškai sustiprinti bendradarbiavimą ten, kur Paryžiaus ir Vilniaus interesai sutampa.

ES darbotvarkės ir Prancūzijos prioritetų analizė leidžia manyti, jog Lietuva turi palankias galimybes pasiekti abu šiuos tikslus. Viena vertus, pirmininkavimo pusmetis yra per trumpas laiko tarpas, kad Paryžius reikšmingai pakeistų ES politiką Lietuvai jautriausių klausimų – NATO vaidmens Europos gynyboje ar santykių su Rusija – atžvilgiu. Kita vertus, žinant, jog Paryžiui itin svarbu pirmininkavimo metu patvirtinti bent vieną iš pagrindinių 2022 m. pavasario darbotvarkės Bendrijos įstatymų leidybos iniciatyvų (PADKM, DMA ar DSA), Prancūzija turėtų būti linkusi derėtis dėl konkrečių kompromisų jų aprėptyje. Todėl parama Prancūzijai šiose iniciatyvose Lietuvai gali duoti daugiau dividendų dvišalio ir daugiašalio bendradarbiavimo formatuose ateityje.

Toliau pateikiamos rekomendacijos Lietuvos sprendimų priėmėjams atspindi šį politinės situacijos vertinimą. Pasiūlymai, pristatyti pagal prioritetines Paryžiaus pirmininkavimo darbotvarkės sritis, suformuluoti neneigiant realių Paryžiaus ir Vilniaus nesutarimų, bet siekiant išryškinti konstruktyvaus bendradarbiavimo su Prancūzija ir paramos jos iniciatyvoms galimybes.

3.1 Klimato kaita

Lietuva turėtų konstruktyviai palaikyti Prancūziją šiai siekiant patvirtinti PADKM iniciatyvą. Lietuvai būtina remti sprendimą, kad PADKM tarifai būtų siejami su visos šalies mastu, o ne atskirų sektorių ar net gamybos vienetų išmetamu ŠESD kiekiu. Pirma, tai leistų užkirsti kelią manipuliacijoms, kuomet taršiausios pasaulio ekonomikos – pvz., Kinija – vystytų išskirtinai į Europą orientuotas ir ES taisykles atitinkančias pramoninio eksporto grandines, tačiau nekeistų platesnio valstybės ekonomikos modelio. Antra, tai užtikrintų (ir taip sumažintų globalų PADKM poveikį klimato kaitai), kad labiausiai eksporto ribojimams pažeidžiamos sąlyginai mažai ŠESD išmetančių Afrikos šalių įmonės nebūtų priverstos perorientuoti savo eksporto į kitas šalis.

Kartu derybose dėl PADKM priėmimo Lietuva gali siekti, kad jį taikant surinkti mokesčiai būtų reinvestuojami į žaliąją pertvarką (įskaitant socialinės apsaugos priemones pertvarkos kaštams amortizuoti) arba į Rytų Partnerystės šalis ir Afrikos šalis.

Lietuva turėtų palaikyti dialogą dėl ATLPS plėtos, pabrėždama tinkamų kompensacinių priemonių vartotojams svarbą. Žinant didelį valstybių narių susiskaldymą šiuo klausimu, priimti ar negrįžtamai atmesti jo per Prancūzijos pirmininkavimo laikotarpį greičiausiai nepavyks. Vis dėlto Vilniui tikslinga remti tolesnes derybas siekiant ilgainiui patvirtinti šią iniciatyvą, o Prancūzijos pirmininkavimo metu akcentuoti poreikį amortizuoti šios priemonės poveikį jautriausioms socialinėms grupėms ir vartotojams.

Lietuva turėtų reikalauti griežtų sąlygų branduolinės energijos ir gamtinių dujų įtraukimui į ES klimato taksonomiją. Nors klimato

taksonomijos plėtra yra itin svarbi Paryžiui ir Lenkijai, ji taip pat sustiprintų Rusijos energetikos įmonių pozicijas. Šio klausimo jautrumas Prancūzijoje leidžia Lietuvai reikalauti skirtingų kategorijų branduolinei energijai ir gamtinėms dujoms ir nustatyti griežtą „pereinamosios“ kategorijos pašalinimo iš taksonomijos datą.

3.2 Skaitmeninė politika

Lietuva gali aktyviai remti Prancūzijos „skaitmeninio suverenumo“ idėjas, ypač siekiant sumažinti pavojingos priklausomybės ryšius su trečiosiomis šalimis kertinių technologijų srityje. Pavyzdžiui, abiem šalims gali būti perspektyvu skatinti tolesnį ES bendradarbiavimą su Taivanu, ypač puslaidininkių srityje.

Lietuva gali remti Komisijos kompetencijas įgalinančius DMA ir DSA kompromisinius tekstus. Nors Lietuva privalo surengti daugiau išsamių viešųjų konsultacijų dėl numanomo šių aktų poveikio suinteresuotosioms šalims, Komisijos įgalinimas šių aktų įgyvendinimo etape turėtų užtikrinti bendrą Lietuvos interesą – išvengti perteklinio skaitmeninių rinkų reguliavimo – šioje srityje. Prancūzija jau signalizavo palaikymą tokiam kompromisui, tad Vilniaus parama prisidėtų prie pozityvių santykių su Paryžiumi plėtojimo.

3.3 Migracija

Esant mažai tikimybei, kad valstybės narės per Prancūzijos pirmininkavimo laikotarpį spės pasiekti susitarimą dėl visa apimančios ES migracijos politikos reformos, Lietuvai tikslinga koncentruotis į konkrečius, greičiau įgyvendinamus sprendimus. **Kartu su siekiu užtikrinti Paryžiaus paramą bendros ES sienos apsaugos stiprinimui, Vilniui tikslinga**

remti Prancūziją šiai siekiant ES ir Afrikos migracijos susitarimo, ypač dėl migrantų srautų organizuotojų ir gabentojų užkardymo, migrantų gražinimo ir tinkamų sąlygų grįžtančiams migrantams užtikrinimo. Norėdamas gilinti bendradarbiavimą su Paryžiumi, Vilnius šiandien taip pat galėtų išreikšti pritarimą Prancūzijos pasiūlymams vystyti pabėgėlių perkėlimo ES viduje sistemą.

3.4 Saugumo, gynybos ir užsienio politika

ES politikos diskusijose įsitvirtinant „strateginės autonomijos“ paradigmai, Lietuva gali daugiau išlošti ne jai oponuodama, o radusi būdą produktyviai į ją įsitraukti atstovaudama savo interesams. **Lietuva turi pabrėžti poziciją, kad „strateginės autonomijos“ gali būti siekiama tik dėl esminių politikos tikslų konkrečiose politikos srityse.** Pavyzdžiui, artėjant susitikimui dėl ES gynybos politikos Tulūzoje Lietuva galėtų inicijuoti ES saugumo politikos formuotojų ir teminę ekspertų konferenciją Vilniuje, kurioje būtų nagrinėjamas Lietuvos „vertybinės politikos“ ir Prancūzijos „Europos suverenumo“ suderinamumas ir papildomumas (pvz., „Dėl kokių vertybių vystyme strateginę autonomiją?“).

Kalbant apie konkretesnes gynybos ir užsienio politikos iniciatyvas, **Lietuva gali remti Prancūzijos ambiciją vystyti ES gynybos politikos pajėgumus ateities technologijų srityje.** Paryžiui keliant ES pajėgumų kosmoso poreikį, Vilnius turėtų skatinti Lietuvos gynybos ir technologijų pramonės, tyrėjų ir akademikų įsitraukimą į bendrą pajėgumų vystymo programas. **Jei Prancūzija pateiks pasiūlymą institucionalizuoti „strateginio kompasą“ stebėseną, įgyvendinimą ir reguliarias peržiūras, Lietuva taip pat turėtų jį remti.**

Išorinės ekonominės politikos srityje Prancūzijos pastangos plėtoti strategiją „Globalūs tiltai“ ir vystyti ES prekybos gynybinius mechanizmus atitinka tiek Lietuvos ekonominius interesus, tiek strateginius tikslus. Reikšdama palaikymą iniciatyvai „Globalūs tiltai“ ES diskusijose, Lietuva turėtų parengti išsamias **įsitraukimo į infrastruktūros vystymo projektus skirtinguose pasaulio regionuose galimybių studijas, pradedant Afrika.** Lietuva taip pat turėtų skatinti į šį formatą įtraukti bendradarbiavimą kibernetinės infrastruktūros saugumo užtikrinimo klausimais. Be to, Vilnius turėtų siekti greito priemonių, skirtų ekonominės prievartos veiksams ir trečiųjų šalių subsidijoms kontroliuoti, priėmimo. Kadangi šiuo atžvilgiu ES ekonominė politika atitinka ir JAV strateginį tikslą riboti agresyvią ir ekspansyvią Kinijos geoekonominę politiką, Vilnius šioje srityje turėtų skatinti transatlantinį bendradarbiavimą ir JAV į(si)traukimą į ES iniciatyvas.

Galiausiai, Prancūzijai pareiškus pasiūlymą pereiti į kvalifikuotos daugumos balsavimą saugumo ir užsienio politikos klausimais, Lietuva galėtų pritarti derybų dėl tokio pokyčio pradžiai ir jose kelti klausimą dėl „gyvybinių nacionalinių interesų išlygos“, kuria galėtų naudotis mažumoje esanti valstybė narė. Siekiant kompromiso, Vilniui būtų tikslinga remti tokią šios išlygos formuluotę, pagal kurią deklaruoti gyvybiniai nacionaliniai interesai negalėtų prieštarauti fundamentalioms ES vertybėms.

Šaltiniai

- ¹ Ursula von der Leyen, Pranešimas apie Sąjungos padėtį 2021 m., 2021 rugsėjo 15, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/soteu_2021_address_lt_1.pdf.
- ² Ankstesnis sumažinimo tikslas buvo 40 %. Žr. European Commission, European Climate Law. European Commission, žiūrėta 2021-10-30, https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en.
- ³ Europos Komisija, Europos žaliasis kursas. Komisija siūlo transformuoti ES ekonomiką ir visuomenę, kad būtų pasiekti klimato politikos tikslai. Europos Komisija, 2021 liepos 14, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/IP_21_3541.
- ⁴ ATLPS nustato šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, kurį gali išmesti ATLPS sektoriuose veikiančios bendrovės. Bendrovės tuomet gauna arba perka apyvartinius taršos leidimus tam, kad galėtų pasiekti savo taršos mažinimo tikslus.
- ⁵ Jorge Liboreiro, Why Is the EU's New Emissions Trading System so Controversial, *euronews*, 16 July 2021, <https://www.euronews.com/2021/07/16/why-is-the-eu-s-new-emissions-trading-system-so-controversial>
- ⁶ Social Climate Fund, žiūrėta 2021-10-17, https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/delivering-european-green-deal/social-climate-fund_en.
- ⁷ Europos Komisija, Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas. COM (2021) 564 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0564>
- ⁸ Kerstine Appunn, Emission Reduction Panacea or Recipe for Trade War? The EU's Carbon Border Tax Debate, *Clean Energy Wire*, 23 July 2021, <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/emission-reduction-panacea-or-recipe-trade-war-eus-carbon-border-tax-debate>
- ⁹ Stuart Lau and Hanne Cokeleare, EU Launches "Global Gateway" to Counter China's Belt and Road, *POLITICO*, 15 September 2021, <https://www.politico.eu/article/eu-launches-global-gateway-to-counter-chinas-belt-and-road/>
- ¹⁰ Ši publikacija buvo parengta dar iki 2021 m. gruodžio 9 d. Macrono kalbos, kuriame jis pristatė Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai prioritetus. Nors savo pranešime prezidentas pateikė daugiau konkretesnės informacijos apie Prancūzijos planus, ji daugiausia patvirtina šioje publikacijoje pateikiamas įžvalgas apie tikėtiną ES darbotvarkę pirmąjį 2022 m. pusmetį. Oficiali pirmininkavimo programa turėtų būti paskelbta gruodžio 16–17 d. vykstančiame EVT susitikime.
- ¹¹ Compte Rendu Du Conseil Des Ministres Du 4 Novembre 2020, *Gouvernement.fr*, 4 November 2020, <https://www.gouvernement.fr/conseil-des-ministres/2020-11-04>
- ¹² Emmanuel Macron, Initiative for Europe (Speech, Sorbonne, Paris, 27 September 2017), https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2017/09/26/president-macron-gives-speech-on-new-initiative-for-europe_en

- 13 Apskritai dėmesys kultūrai – tiek europietiškajai Prancūzijoje, tiek prancūziškajai Europoje – bus ryškus Paryžiaus pirmininkavimo ES Tarybai bruožas. Pirmininkavimo proga Prancūzija įsteigs specialų kultūros komitetą, kuris skatins visos Europos kultūros ir meno atstovus dalyvauti renginiuose Prancūzijoje. Kartu Paryžius atrodo nusiteikęs savo pirmininkavimo metu plačiai vartoti tik prancūzų kalbą. Žr.: Jean-Baptiste Lemoine and Clément Beaune, La Présidence Française de l'Union Européenne Est Une Opportunité Historique Pour La Francophonie, *Le Figaro*, 8 April 2021, sec. Figaro Vox, <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/la-presidence-francaise-de-l-union-europeenne-est-une-opportunite-historique-pour-la-francophonie-20210408>
- 14 Bureau Du Sénat Du 25 Mars 2021, *Sénat.fr*, 25 March 2021, <http://www.senat.fr/presse/cp20210325a.html>
- 15 Assemblée Nationale, Audition Du Comité de Réflexion Sur La Présidence Française de l'Union et Ses Mots Clés « relance, Puissance, Appartenance », Assemblée nationale, žiūrėta 2021-10-16, https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/comptes-rendus/duel15due20210197_compte-rendu
- 16 Charles Grant, Macron's Europe, *Centre for European Reform* (blog), 1 June 2021, <https://www.cer.eu/publications/archive/bulletin-article/2021/macrons-europe>
- 17 Emmanuel Macron Warns Europe: NATO Is Becoming Brain-Dead, *The Economist*, 7 November 2019, <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>
- 18 France's Foreign and Security Policy under President Macron, SWP Research Paper (Berlin: SWP | German Institute for International and Security Affairs, May 2021), 39, <https://www.swp-berlin.org/en/publication/frances-foreign-and-security-policy-under-president-macron>. Pažymėtina, jog tarp pagrindinių Prancūzijos priekaištų Turkijai nėra Ankaros sprendimo įsigyti rusiškų S-400 raketų sistemų. SWP Research Paper (Berlin: SWP | German Institute for International and Security Affairs, May 2021)
- 19 Rym Momtaz, Ahead of NATO Summit, France Urges Europe to Muscle Up, *POLITICO*, 1 June 2021, <https://www.politico.eu/article/nato-summit-france-europe-florence-parly-defense/>
- 20 France 24, France Slams Erdogan "provocation" after Cyprus Two-State Comments, *France 24*, 21 July 2021, <https://www.france24.com/en/europe/20210721-france-slams-erdogan-provocation-after-cyprus-two-state-comments>
- 21 United States-France Joint Statement, The White House, 29 October 2021, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/10/29/united-states-france-joint-statement/>
- 22 Žr., pvz., šios dinamikos analizę ES gynybos integracijos kontekste: Justinas Mickus, Lithuanian Grand Strategy and EU Defense Cooperation (Vilnius: Vilnius Institute for Political Analysis, December 2018), <https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2020/01/J.-Mickus-Lithuanian-Strategy-and-EU-Defence.pdf>
- 23 Ulrike Franke and Jana Puglierin, The Big Engine That Might: How France and Germany Can Build a Geopolitical Europe – European Council on Foreign Relations, Policy Brief, European Power (European Council on Foreign Relations, 14 July 2020), https://ecfr.eu/publication/the_big_engine_that_might_how_france_and_germany_can_build_a_geopolitical_e/
- 24 Mark Leonard, French Connection: Macron's Plans for Europe, *Mark Leonard's World in 30 Minutes*. Klausyta 2021-11-06, <https://ecfr.eu/podcasts/episode/french-connection-macrons-plans-for-europe/>
- 25 Mathilde Ciulla, What They Want: Paris's Views on the New German Government – European Council on Foreign Relations, ECFR (blog), 6 October 2021, <https://ecfr.eu/article/what-they-want-pariss-views-on-the-new-german-government/>; Emily Schulteis, LAURENZ Gehrke, and Nette Nöstlinger, Germany Coalition Talks: What Are the Biggest Sticking Points?, *POLITICO*, 1 November 2021, <https://www.politico.eu/article/germany-coalition-talks-election-2021-biggest-sticking-points/>

- ²⁶ Julia Dahm, Germany's Likely New Coalition Wants More EU Sovereignty, Fossil Car Ban, *Euractiv*, 18 October 2021, sec. Elections, <https://www.euractiv.com/section/elections/news/germanys-likely-new-coalition-wants-more-eu-sovereignty-fossil-car-ban/>
- ²⁷ L'écologie, Combat Du Siècle, *elysee.fr*, 24 October 2021, <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/ecologie>
- ²⁸ The French Government's Trade Policy, Ministry for Europe and Foreign Affairs, žiūrėta 2021-11-06, <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/the-french-government-s-trade-policy/>
- ²⁹ L'écologie, Combat Du Siècle.
- ³⁰ Clara Bauer-Babef and Kira Taylor, Planned EU Carbon Market Reform Is "Politically Suicidal", Warns French MEP, *Euractiv*, 29 June 2021, sec. Energy & Environment, <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/planned-eu-carbon-market-reform-is-politically-suicidal-warns-french-mep/>
- ³¹ Virgil Popescu et al., Why Europeans Need Nuclear Power, 11 October 2021, https://tem.fi/documents/1410877/0/Why+Europeans+needs+nuclear+power_+en101021.pdf/1ee99c17-3bd4-e684-64a7-b176c3419758/Why+Europeans+needs+nuclear+power_+en101021.pdf?t=1634025879453
- ³² Leonard, French Connection.
- ³³ Žr. Foratom asociacijos atstovės kalbą, cituojamą čia: Kira Taylor, EU Countries Ramp up Pressure to Grant Nuclear a "Green" Investment Label, *Euractiv*, 29 October 2021, sec. Energy & Environment, <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-countries-ramp-up-pressure-to-grant-nuclear-a-green-investment-label/>
- ³⁴ Frédéric Simon, LEAKED: Paper on Gas and Nuclear's Inclusion in EU Green Finance Rules, *Euractiv*, 3 November 2021, sec. Energy & Environment, <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/leaked-paper-on-gas-and-nuclears-inclusion-in-eu-green-finance-rules/>
- ³⁵ Foo Yun Chee, EU Countries Aiming for Common Position on Tech Rules on Nov. 25, *Reuters*, 29 October 2021, sec. Technology, <https://www.reuters.com/technology/eu-countries-aiming-common-position-tech-rules-nov-25-2021-10-29/>
- ³⁶ Norimitsu Onishi, France Announces Tough New Measures on Immigration, *The New York Times*, 6 November 2019, sec. World, <https://www.nytimes.com/2019/11/06/world/europe/france-macron-immigration.html>
- ³⁷ David Coffey, France to Push for Sweeping Reform of EU Asylum System, *RFI*, 1 October 2021, <https://www.rfi.fr/en/europe/20211001-france-to-push-for-sweeping-reform-of-eu-asylum-system>; Pauline Théveniaud and Marcelo Wesfreid, Présidence française de l'UE : Emmanuel Macron peaufine son programme, *leparisien.fr*, 27 October 2021, sec. /elections/presidentielle/, <https://www.leparisien.fr/elections/presidentielle/presidence-francaise-de-lue-emmanuel-macron-peaufine-son-programme-27-10-2021-EN37GLVHB-5DPDF27P6HYXDQD5Q.php>
- ³⁸ Tania Latici and Elena Lazarou, Where Will the EU's Strategic Compass Point? (Strasbourg: European Parliamentary Research Service, October 2021), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698057/EPRS_BRI\(2021\)698057_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698057/EPRS_BRI(2021)698057_EN.pdf)
- ³⁹ Le Point Afrique, Présidence française de l'UE : priorité aux dossiers africains, *Le Point*, 27 October 2021, https://www.lepoint.fr/afrique/presidence-francaise-de-lue-priorite-aux-dossiers-africains-27-10-2021-2449571_3826.php

